

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 591/2014-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. septembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza a zo sudcov Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a Lajosa Mészárosa predbežne prerokoval sťažnosť Z. D., zastúpenej advokátkou JUDr. Soňou Slovjakovou, Advokátska kancelária, Moyzesova 36, Košice, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 172/2012 z 3. októbra 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Z. D. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. decembra 2013 doručená sťažnosť Z. D. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 172/2012 z 3. októbra 2013 a žiada vydať tento nález:

„1. Základné právo Z. D. na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo vlastníť majetok zaručené v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako aj právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo pokojne užívať svoj majetok zaručené v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 172/2012 ako aj jeho rozsudkom sp. zn. 3 Cdo 172/2012 z 3. októbra 2013, porušené bolo.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 172/2012 z 3. októbra 2013 sa ruší v celom rozsahu a vec mu vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť Z. D. trovy tohto konania (trovy právneho zastúpenia) na účet jej právnej zástupkyne v lehote do 2 mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti nálezu.“

Ako vyplynulo zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a z jej príloh, sťažovateľka bola ako žalobkyňa účastníčkou konania vedeného pred Okresným súdom Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 19 C 150/2008, v ktorom sa žalobou doručenu okresnému súdu 22. decembra 2008 proti svojmu bývalému manželovi J. D. (ďalej len „žalovaný v 1. rade“) a E. O. (ďalej len „žalovaná v 2. rade“) domáhala určenia, že dvojizbový byt č... na 5. poschodí bytového domu súpisné č... na ulici... v... (ďalej len „byt“), postaveného na parcele č... a spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu súpisné č... vo veľkosti... zapísaný na liste vlastníctva č... pre obec..., katastrálne územie..., ako aj spoluvlastnícky podiel na parcele č... zastavané plochy a nádvoria o výmere... vo veľkosti... zapísanej na liste vlastníctva č... pre rovnaké katastrálne územie (ďalej len „nehnutelnosť“) patrí do bezpodielového spoluvlastníctva sťažovateľky a žalovaného v 1. rade, súčasne sa domáhala aj určenia, že darovacia zmluva, ktorej

predmetom je táto nehnuteľnosť, uzatvorená medzi žalovaným v 1. rade ako darcom a žalovanou v 2. rade ako obdarovanou 5. decembra 2007, vklad vlastníckeho práva, na základe ktorej bol povolený Správou katastra Košice 6. februára 2008 pod č... (ďalej len „darovacia zmluva“), je neplatná.

V priebehu konania z dokazovania vyplynulo, že výmerom Stavebného bytového družstva Košice II (ďalej len „bytové družstvo“) z 2. júla 1986 bol žalovanému pridelený sporný byt, sťažovateľka a žalovaný v 1. rade uzatvorili manželstvo 6. apríla 1991 a počas tohto manželstva bol splácaný investičný úver na byt v období od 1. júla 1986 do 31. decembra 2003 v sume 172 Sk mesačne. Dňa 28. januára 2003, teda ešte počas trvania manželstva sťažovateľky a žalovaného v 1. rade, bola uzatvorená zmluva o prevode vlastníckeho práva k bytu medzi žalovaným v 1. rade ako nadobúdateľom a bytovým družstvom ako prevodcom, vklad vlastníckeho práva ktorej bol povolený 5. januára 2004, pričom zostatok nesplateného investičného úveru 24 544,07 Sk tvoril cenu bytu pri prevode a bol zaplatený bytovému družstvu 16. októbra 2003. Následne 5. decembra 2007 uzatvoril žalovaný v 1. rade ako darca so žalovanou v 2. rade (svojou neterou) ako obdarovanou darovaciu zmluvu. Manželstvo sťažovateľky a žalovaného v 1. rade bolo právoplatne rozvedené 22. novembra 2008 rozsudkom okresného súdu sp. zn. 22 C 28/2008 zo 16. septembra 2008.

Okresný súd rozsudkom č. k. 19 C 150/2008-134 z 28. januára 2011 žalobe sťažovateľky vyhovel a určil, že nehnuteľnosť patrí do bezpodielového spoluvlastníctva sťažovateľky a žalovaného v 1. rade a darovacia zmluva je neplatná. Vychádzal z toho, že hoci byt bol pridelený žalovanému v 1. rade ešte pred uzatvorením manželstva so sťažovateľkou, zmluva o prevode vlastníckeho práva k nemu s bytovým družstvom bola uzatvorená počas trvania manželstva a sťažovateľka so žalovaným v 1. rade uhrádzali nájom a splatili anuitu bytu zo spoločných prostriedkov, v dôsledku čoho napriek tomu, že s bytovým družstvom uzatvoril zmluvu o prevode vlastníckeho práva k bytu iba žalovaný v 1. rade, nadobudli sťažovateľka a žalovaný v 1. rade nehnuteľnosť do bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 143 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v platnom znení (ďalej len „Občiansky zákonník“). Pokiaľ takto nadobudnutý byt previedol

žalovaný v 1. rade darovacou zmluvou žalovanej v 2. rade bez súhlasu sťažovateľky, darovacia zmluva je neplatná.

Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 6 Co 144/2011-167 z 31. januára 2012 v spojení s opravným uznesením č. k. 6 Co 144/2011-190 z 15. februára 2012 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu sťažovateľky v celom rozsahu zamietol. Vychádzal z toho, že žalovaný v 1. rade bol jediným (výlučným) členom bytového družstva, uzatvorením manželstva so sťažovateľkou nevzniklo sťažovateľke spoločné členstvo v bytovom družstve, ale iba právo spoločného užívania bytu, ktoré sa v zmysle § 871 ods. 1 Občianskeho zákonníka zmenilo na spoločný nájom bytu manželmi. Za rozhodujúce považoval posúdenie otázky, či nadobudnutie nehnuteľnosti postupom podľa ustanovení § 16 a § 28 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“) za trvania manželstva manželom, ktorý je výlučným členom bytového družstva, má za následok vznik jeho výlučného vlastníckeho práva k bytu, alebo či takýmto prevodom dôjde ku vzniku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Krajský súd s poukazom na súdnu prax (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 291/2006 z 28. februára 2008) dospel k záveru, že v takom prípade vzniká výlučné vlastnícke právo k predmetu prevodu manželovi, ktorý je výlučným členom družstva, a to z dôvodu, že ustanovenia § 16 a § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. sú špeciálnou úpravou vo vzťahu k všeobecnej úprave nadobúdania majetku za trvania manželstva obsiahnutej v § 143 Občianskeho zákonníka. Ustanovenie § 16 a § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. jednoznačne zakotvuje prevod bytu do vlastníctva iba toho z manželov, ktorý je členom družstva, a teda v prípade, ak manželom spoločné členstvo v bytovom družstve nevzniklo, potom byt, ktorý nadobudol do vlastníctva podľa § 16 zákona č. 182/1993 Z. z. ten z manželov, ktorý je jediným členom družstva nie je v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. V prípade sťažovateľky a žalovaného v 1. rade to znamená, že iba žalovaný v 1. rade bol oprávnený vyzvať bytové družstvo na prevod vlastníctva bytu, a preto ak s ním bytové družstvo zmluvu o prevode vlastníctva k bytu uzatvorilo, jeho výlučným vlastníkom sa stal iba žalovaný v 1. rade. Preto nehnuteľnosť nepatrí do bezpodielového spoluvlastníctva sťažovateľky a žalovaného v 1. rade, a to aj napriek tomu, že bola nadobudnutá počas

trvania manželstva a zo spoločných prostriedkov manželov bol splatený investičný úver. Žalovaný v 1. rade bol potom oprávnený s bytom disponovať sám a pokiaľ uzatvoril darovaciu zmluvu so žalovanou v 2. rade ako obdarovanou, nemôže byť táto neplatná iba pre nedostatok súhlasu sťažovateľky.

Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie a navrhla, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok zmenil a potvrdil rozsudok okresného súdu. Namietala nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom a pokiaľ krajský súd založil svoje rozhodnutie výlučne na právnom názore najvyššieho súdu vyslovenom vo veci sp. zn. 3 Cdo 291/2006, poukázala na to, že skutkové okolnosti v danej veci boli odlišné od skutkových okolností vo veci sťažovateľky, a preto stotožnenie sa krajského súdu s týmto právnym názorom je nenáležité a nesprávne. Trvala na tom, že kúpna cena za prevod družstevného bytu bola splatená zo spoločných finančných prostriedkov manželov, a nie z výlučných prostriedkov toho z manželov, ktorý sa stal členom družstva pred uzavretím manželstva, z ktorého skutkového stavu vychádzal najvyšší súd vo veci sp. zn. 3 Cdo 291/2006, a preto povolením vkladu vlastníckeho práva na základe zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu z 28. novembra 2003 tento byt nadobudli žalovaný v 1. rade a sťažovateľka do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

O dovolaní sťažovateľky rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Cdo 172/2012 z 3. októbra 2013 tak, že dovolanie sťažovateľky zamietol a žalovaným priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Najvyšší súd sa stotožnil s dôvodmi uvedenými v rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 144/2011-167 z 31. januára 2012, ako aj s právnym názorom vysloveným už prv v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 291/2006 z 28. februára 2008.

Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 172/2012 z 3. októbra 2013 nadobudol právoplatnosť 11. novembra 2013.

Sťažovateľka sťažnosť doručení ústavnému súdu, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva

na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 172/2012 z 3. októbra 2013, odôvodňuje tým, že právny názor vyslovený najvyšším súdom, podľa ktorého ustanovenie § 16 a § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. je špeciálnym ustanovením k § 143 Občianskeho zákonníka, je arbitrárny. Navyše skutkové okolnosti veci sťažovateľky a veci rozhodovanej rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 291/2006 z 28. februára 2008 sú podľa jej tvrdenia podstatne odlišné, pretože v konaní sp. zn. 3 Cdo 291/2006 bolo predmetom rozhodovania vylúčenie veci z exekúcie, a tým zachovanie jedinej možnosti bývania pre rodinu, a nie spor medzi manželmi. Podľa názoru sťažovateľky najvyšší súd prekročil v jej veci zmysel a účel ustanovení § 16 a § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. a interpretoval ich spôsobom, ktorý zákonodarcom nepochybné zamýšľaný nebol.

Podľa názoru sťažovateľky ustanovenia § 16 a § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. sa vzťahuje na vzťah člena bytového družstva a žalovaného v 1. rade, kým § 143 Občianskeho zákonníka na vzťah medzi manželmi. Sťažovateľka argumentuje, že inštitút bezpodielového spoluvlastníctva manželov upravuje výlučne Občiansky zákonník a aj rozhodovacia prax k nemu vždy vychádzala z princípu, podľa ktorého všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol odplatne niektorý z manželov zo spoločných prostriedkov za trvania manželstva, patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Navyše, pokiaľ najvyšší súd založil svoje rozhodnutie na úvahe o transformácii družstevných členských práv žalovaného v 1. rade na jeho výlučné vlastníctvo, nezohľadnil podľa sťažovateľky dostatočne, že v jej prípade bola nehnuteľnosť bytovým družstvom prevádzaná odplatne a cena bytu bola splatená zo spoločných prostriedkov (tak pokiaľ ide o splácanie anuity počas dvanástich rokov ako súčasti mesačných platieb za byt spolu v sume 26 316 Sk, ako aj pokiaľ ide o kúpnu cenu bytu 24 544,08 Sk a cenu za pozemok). Za týchto okolností je záver najvyššieho súdu podľa sťažovateľky zjavne svojvoľný. Neobstojí ani názor, že ak by bol byt sťažovateľkou a žalovaným v 1. rade nadobudnutý do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, šlo by o neprimerané zvýhodnenie sťažovateľky, pretože manželstvo sťažovateľky a žalovaného v 1. rade trvalo sedemnásť rokov a pochádzajú z neho dve deti. Neprípustné a v rozpore s dobrými mravmi je podľa sťažovateľky aj to, že

žalovaný v 1. rade uprednostnil riešenie bývania svojej netere (žalovanej v 2. rade) na úkor sťažovateľky a ich spoločných detí. Sťažovateľka tvrdí, že najvyšší súd neposúdil vec podľa relevantnej normy (§ 143 Občianskeho zákonníka) a porušil princíp predvídateľnosti práva založený ustálenou rozhodovacou praxou všeobecných súdov pri aplikácii § 143 Občianskeho zákonníka, keďže svoje rozhodnutie založil na jedinom rozhodnutí (rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 291/2006 z 28. februára 2008). Rozsudok najvyššieho súdu je navyše podľa sťažovateľky aj nedostatočne odôvodnený, keď sa nevysporiadava s jej argumentáciou uvedenou v dovolaní.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd sa najprv zaoberal tvrdeniami sťažovateľky, podľa ktorých rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 172/2012 z 3. októbra 2013 malo dôjsť k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 172/2012 z 3. októbra 2013 na porušenie týchto práv sťažovateľky jej súdna ochrana nebola najvyšším súdom poskytnutá v zákonom predpokladanej kvalite v dôsledku toho, že rozsudok najvyššieho súdu je založený na ústavne nekonformnom výklade dotknutých zákonných ustanovení a jeho odôvodnenie nezodpovedá zákonným požiadavkám, pretože z neho nemožno zistiť, ako sa najvyšší súd vysporiadal s argumentáciou sťažovateľky obsiahnutou v dovolaní.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov

viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

Najvyšší súd v odôvodnení rozsudku sp. zn. 3 Cdo 172/2012 z 3. októbra 2013 uviedol:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 2 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O. s. p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo vadám uvedeným v § 237 O. s. p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi (§ 242 ods. 1 O. s. p.); obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O. s. p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Dovolatel'ka procesné vady uvedené v § 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O. s. p. nenamietala a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

V dovolaní je uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.; žalobkyňa tvrdí, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov, a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnenmu nástupcovi pôvodného vlastníka (§ 143 Občianskeho zákonníka). Veci v bezpodielovom spoluvlastníctve užívajú obaja manželia spoločne; spoločne uhradzujú aj náklady vynaložené na veci alebo spojené s ich užívaním a udržiavaním (§ 144 Občianskeho zákonníka). Bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný (§ 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne (§ 145 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

Pre správne posúdenie opodstatnenosti žaloby v danej veci, ako správne konštatuje aj odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, bolo potrebné riešiť otázku, či nadobudnutie nehnuteľností postupom podľa § 16 a § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. manželom, ktorý je výlučným členom bytového družstva, má za následok vznik jeho výlučného vlastníckeho práva k predmetu prevodu, alebo či dôjde k založeniu spoluvlastníckeho práva oboch manželov v zmysle § 143 Občianskeho zákonníka. Podľa názoru odvolacieho súdu sporné nehnuteľnosti sú výlučným vlastníctvom žalovaného I/; dovolací súd považuje tento názor odvolacieho súdu za správny.

Z obsahu spisu nesporne vyplýva, že žalovanému I / bol družstevný byt pridelený na základe rozhodnutia Stavebného bytového družstva II Košice z 21. novembra 1985 a

jeho nájomcom sa stal na základe výmeru z 2. júla 1986 v čase pred uzavretím manželstva so žalobkyňou (manželstvo bolo uzavreté 6. apríla 1991). Počas trvania manželstva [(bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Košice II z 16. septembra 1991 sp. zn. 22 C 28/2008) - najvyšší súd má zrejme na mysli 16. septembra 2008, pozn.] žalovaný 1/ a Stavebné bytové družstvo II Košice uzavreli 28. januára 2003 zmluvu o prevode vlastníctva družstevného bytu (vklad bol povolený 5. januára 2004) a žalovaný 1/ následne darovacou zmluvou uzavretou 5. decembra 2007 daroval nehnuteľnosti žalovanej 2/ (vklad bol povolený 6. februára 2008).

V danom prípade teda žalovaný 1/ nadobudol členstvo a nájom družstevného bytu ešte pred uzavretím manželstva so žalobkyňou a uzavretím manželstva im vzniklo právo spoločného nájmu družstevného bytu, nevzniklo im však spoločné členstvo v družstve.

Podľa § 16 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení platnom v čase uzavretia zmluvy o prevode vlastníctva bytu (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“) byt, ktorého nájomcom je fyzická osoba, môže vlastník domu previesť do vlastníctva len tomuto nájomcovi. Nájomca družstevného bytu, ktorý je členom bytového družstva, má nárok na prevod vlastníctva bytu podľa tohto zákona, ak nepožiadal o prevod vlastníctva podľa osobitného predpisu (§ 28 zákona č. 182/1993 Z. z.).

Vyššie citované ustanovenia zákona č. 182/1993 Z. z. teda jednoznačne zakotvujú prevod družstevného bytu do vlastníctva len toho z manželov, ktorý je členom družstva; Stavebné bytové družstvo II Košice postupovalo správne, keď družstevný byt previedlo do vlastníctva žalovaného, ktorý bol výlučným členom družstva. Oprávnenosť takéhoto postupu potvrdil Najvyšší súd Slovenskej republiky už v rozsudku z 28. februára 2008 sp. zn. 3 Cdo 291/2006, v ktorom súd vychádzal z konštrukcie transformácie členského podielu. Podľa uvedeného rozsudku: „družstevný byt v dome vo vlastníctve bytového družstva nie je vo vlastníctve člena bytového družstva. Pokiaľ však ide o členský podiel, ktorý môže byť predmetom prevodu alebo dedenia, tento má určitú majetkovú hodnotu, ktorého cena sa stanoví ako cena všeobecná, t. j. cena, za ktorú by bolo možné v danom mieste a čase nadobudnúť členské práva a povinnosti k bytu porovnateľnej veľkosti, polohy, vybavenia, veku a podobne, pričom obvykle sa táto trhovú hodnota zisťuje porovnaním s už realizovanými prevodmi členských podielov (podobných bytov) v danom čase a mieste (R 40/2002). Ak je členom bytového družstva iba jeden z manželov, v prípade zániku

manželstva členský podiel pripadá zo zákona tomuto manželovi. Z uvedeného vyplýva, že zákon v týchto prípadoch chráni majetkové práva toho, kto získal právo na pridelenie družstevného bytu a uzavrel nájomnú zmluvu o nájme družstevného bytu pred uzavretím manželstva; členský podiel pokiaľ má majetkovú hodnotu, tak možno považovať za jeho majetok.“, ako i „pri prevode vlastníctva družstevného bytu do výlučného vlastníctva člena družstva, nedochádza k transformácii družstevných práv oboch manželov (aj keď sú spoločnými nájomcami bytu) ale iba k transformácii družstevných práv toho z manželov, ktorý je zároveň členom družstva (ide o majetok nadobudnutý jedným z manželov za majetok patriaci do výlučného vlastníctva tohto manžela). To znamená, že v takomto prípade nedochádza k nadobudnutiu nového majetku, ani rozmnoženiu doterajšieho majetku za trvania manželstva, ale ide iba o zmenu, ktorá nemá vplyv na povahu veci ako predmetu osobného vlastníctva. Preto v tomto prípade nedochádza ani k vzniku bezpodielového spoluvlastníctva manželov.“

Názor zaujatý v uvedenom rozsudku je opodstatnený aj v prejednávanej veci a dovolací súd nemá dôvod odkloniť sa od tohto názoru. K obdobnému záveru dospela aj odborná právnická literatúra - vid' napríklad publikáciu Imrich Fekete, Občiansky zákonník, Veľký komentár, Nakladateľstvo Eurokódex, 2011, str. 828 a 829. Nie je pritom rozhodujúce, z akých prostriedkov bola zaplatená kúpna cena bytu, nakoľko táto okolnosť nemá vplyv na transformáciu výlučného majetku jedného z manželov pred uzavretím manželstva (majetku nadobudnutého jedným z manželov za majetok patriaci do výlučného vlastníctva tohto manžela).

Keďže žalovaný nadobudol členstvo a nájom bytu ešte pred uzavretím manželstva, uzavretím manželstva vzniklo manželom len právo spoločného nájmu družstevného bytu, nie však spoločné členstvo v družstve a prevod bytu len do vlastníctva žalovaného bol v súlade s § 16 a § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. Preto nemožno prisvedčiť správnosti názoru žalobkyne, že byt patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Z uvedených dôvodov je zrejmé, že žalobkyňa neopodstatnene napadla rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nespočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.) a keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 O. s. p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho

súdu, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobkyne podľa § 243b ods. 1 O. s. p. zamietol.»

Ústavný súd rešpektuje, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Vychádzajúc z uvedených ústavných východísk zaoberal sa ústavný súd posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu z uvedených hľadísk a dospel k záveru, že najvyšší súd na argumentáciu sťažovateľky reagoval primeraným spôsobom, ústavne akceptujúcim spôsobom sa vysporiadal s okolnosťami, ktoré majú pre vec podstatný význam a ktoré dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia, a do odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol postup, akým dospel k svojmu rozhodnutiu. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že najvyšší súd považoval za rozhodujúcu okolnosť veci to, že jediným (výlučným) členom bytového družstva bol žalovaný v 1. rade, a právne vychádzal z toho, že žalovaný v 1. rade nadobúdal byt postupom podľa § 16 a § 28 zákona č. 182/1993 Z. z., teda podľa právnych noriem špeciálne upravujúcich nadobúdanie vlastníctva k bytu od bytového družstva jeho členom. V tejto situácii nemožno za relevantnú považovať argumentáciu sťažovateľky v dovolaní poukazujúcu na to, že kúpna cena za prevod družstevného bytu bola splatená zo spoločných finančných prostriedkov manželov. Najvyšší súd po dôslednom posúdení argumentácie sťažovateľky v dovolaní dospel k záveru, že dovolaniu nemožno vyhovieť.

Keďže sťažovateľka tvrdila, že rozhodnutie najvyššieho súdu je založené na svojoľnej aplikácii práva, zaoberal sa ústavný súd ďalej tým, či aplikácia ustanovenia § 28 zákona č. 182/1993 Z. z., resp. jej uprednostnenie pred aplikáciou § 143 Občianskeho zákonníka, zodpovedá zmyslu a účelu právnej úpravy z hľadiska ochrany sťažovateľkou označených základných práv.

Podľa § 143 Občianskeho zákonníka v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov, a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnenému nástupcovi pôvodného vlastníka.

Podľa § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. nájomca družstevného bytu, ktorý je členom bytového družstva, má nárok na prevod vlastníctva bytu podľa tohto zákona, ak nepožiadal o prevod vlastníctva podľa osobitného predpisu.

Ako je zrejmé zo znenia § 28 zákona č. 182/1993 Z. z., v prípade družstevných bytov nárok na prevod vlastníctva bytu podľa tohto zákona patrí iba členovi bytového družstva.

Vzťah právnej úpravy v oboch predpisoch, ako aj jej účel a zmysel vyložil najvyšší súd už v rozsudku sp. zn. 3 Cdo 291/2006 z 28. februára 2008, v ktorom okrem iného uviedol:

„Podľa názoru dovolacieho súdu je ustanovenie § 16 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. treba považovať za úpravu špeciálnu vo vzťahu k všeobecnej úprave nadobúdania majetku za trvania manželstva obsiahnutej v § 143 O.z. Uvedené ustanovenie jasne a jednoznačne zakotvuje prevod bytu do vlastníctva iba toho z manželov, ktorý je členom družstva. Prednosť tejto zvláštnej úpravy nemožno preklenúť žiadnym právnym výkladom, podľa ktorého by v tomto prípade nadobudli byt obaja manželia do bezpodielového

spoluvlastníctva manželov. Nedošlo preto k pochybeniu zo strany bytového družstva, keď sporný byt previedlo do vlastníctva navrhovateľky, ktorá bola výlučnou členkou družstva...

Z uvedeného vyplýva, že zákon v týchto prípadoch chráni majetkové práva toho, kto získal právo na pridelenie družstevného bytu a uzavrel nájomnú zmluvu o nájme družstevného bytu pred uzavretím manželstva; členský podiel pokiaľ má majetkovú hodnotu, tak možno považovať za jeho majetok. Ak nevzniklo spoločné členstvo manželov v bytovom družstve, potom byt, ktorý nadobudol do vlastníctva podľa § 16 zákona č. 182/1993 Z. z. ten z manželov, ktorý sa stal členom družstva, nie je v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. ...

So zreteľom na špecifický charakter práva spoločného nájmu podľa § 704 ods. 2 O. z., pokiaľ člen družstva, ktorý je nájomcom družstevného bytu, nadobudol tieto práva pred uzavretím manželstva, pri prevode vlastníctva družstevného bytu do výlučného vlastníctva člena družstva, nedochádza k transformácii družstevných práv oboch manželov (aj keď sú spoločnými nájomcami bytu) ale iba k transformácii družstevných práv toho z manželov, ktorý je zároveň členom družstva (ide o majetok nadobudnutý jedným z manželov za majetok patriaci do výlučného vlastníctva tohto manžela). To znamená, že v takomto prípade nedochádza k nadobudnutiu nového majetku, ani rozmnoženie doterajšieho majetku za trvania manželstva, ale ide iba o zmenu, ktorá nemá vplyv na povahu veci ako predmetu osobného vlastníctva. Preto v tomto prípade nedochádza ani k vzniku bezpodielového spoluvlastníctva manželov.“

Ústavný súd poukazuje i na to, že právna úprava spoločenských vzťahov vznikajúcich pri nájme bytov a osobitne pri bytoch družstevných vrátane úpravy práv a povinností spojených s členstvom (výlučným i spoločným) v bytových družstvách je v slovenskom (a predtým československom) právnom poriadku tradične oddelená od právnej úpravy nadobúdania vlastníctva vecí, a to pre ich nepochybné špecifiká. Osobitne je upravený aj inštitút spoločného členstva manželov v bytovom družstve vrátane jeho vzniku a zániku (§ 703 a nasl. Občianskeho zákonníka). Na tento prístup zákonodarcu nadviazala aj osobitná úprava nadobúdania bytov občanmi od obcí či bytových družstiev v zákone č. 182/1993 Z. z. Aj to je jeden z dôvodov, pre ktorý je vzťah právnej úpravy tohto

zákona a Občianskeho zákonníka vybudovaný ako vzťah normy špeciálnej k norme všeobecnej.

Pokiaľ sťažovateľka poukazovala na rozdielny predmet konania vo veci vedenej pred najvyšším súdom pod sp. zn. 3 Cdo 291/2006, ktorý má vylučovať aplikáciu právneho záveru tohto rozhodnutia na vec sťažovateľky, ústavný súd rozdiely takéhoto druhu nenachádza. V oboch veciach ide o jediného člena bytového družstva a nadobúdanie bytu od bytového družstva podľa zákona č. 182/1993 Z. z. To, že predmetom konania vo veci vedenej pred najvyšším súdom pod sp. zn. 3 Cdo 291/2006 bolo vylúčenie veci z exekúcie, na vyslovené právne závery týkajúce sa nadobúdania vlastníctva k bytu nemá žiaden vplyv.

Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd pri rozhodovaní vo veci sťažovateľky postupoval v súlade so zmyslom a účelom aplikovaných právnych noriem. Na tom nemôžu nič zmeniť ani názory sťažovateľky, ktorá sa nestotožňuje s právnym posúdením veci najvyšším súdom, resp. vychádza z toho, že zákon č. 182/1993 Z. z. sa má aplikovať iba na vzťah občana a bytového družstva, kým na vzťah nadobúdateľa bytu a jeho manžela sa má aplikovať § 143 Občianskeho zákonníka. Zákonná úprava v týchto prípadoch chráni majetkové práva toho, kto získal právo na pridelenie družstevného bytu a uzavrel nájomnú zmluvu o nájme družstevného bytu pred uzavretím manželstva. Dôvodom tohto prístupu je i to, že so vznikom členstva v bytovom družstve sú spojené náklady, ktorých vynaloženie je predpokladom jeho vzniku. Preto v konečnom dôsledku v prípade nadobudnutia takéhoto bytu do vlastníctva člena bytového družstva ide o majetok nadobudnutý jedným z manželov patriaci do výlučného vlastníctva tohto manžela. Pokiaľ však v súvislosti s nadobudnutím vlastníckeho práva k bytu jedným z manželom boli vynaložené spoločné prostriedky manželov, nie je vylúčené, aby ich vynaloženie pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov bolo kompenzované podľa zásad vyporiadania takýchto pohľadávok vyplývajúcich z Občianskeho zákonníka.

Na rozdiel od sťažovateľky zastáva preto ústavný súd názor, podľa ktorého výkon súdnej moci najvyšším súdom vo veci sťažovateľky rešpektoval procesné

pravidlá i požiadavku rozumného výkladu hmotného práva a je z ústavného hľadiska akceptovateľný.

Z týchto dôvodov odmietol ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala i porušenie čl. 20 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu rozsudkom najvyššieho súdu, avšak bez bližšieho konkrétneho odôvodnenia. Zrejme vychádzala z toho, že rozsudkom najvyššieho súdu jej bolo odňaté spoluvlastníctvo k bytu, teda majetok.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Ústavný súd posudzoval, či nehnuteľnosť (byt) v čase rozhodovania najvyššieho súdu bol majetkom sťažovateľky v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu. Za majetok v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sa považuje nielen existujúci majetok vo vlastníctve fyzickej alebo právnickej osoby, teda veci alebo iné aktíva, ktorých vlastníkom je táto osoba, ale i majetok, nadobudnutie vlastníctva ku ktorému môže fyzická alebo právnická osoba legitímne očakávať.

Sťažovateľka svoju žalobu založila na tvrdení, podľa ktorého je bezpodielovou spoluvlastníčkou nehnuteľnosti od momentu povolenia vkladu vlastníckeho práva podľa zmluvy o prevode vlastníckeho práva k bytu uzatvorenej medzi žalovaným v 1. rade ako nadobúdateľom a bytovým družstvom ako prevodcom (t. j. od 5. januára 2004).

Pokiaľ však sťažovateľka nebola spoluvlastníkom predmetnej nehnuteľnosti v čase rozhodovania najvyššieho súdu (ako to vyplýva už z uvedeného), nemohla týmto rozsudkom svoje vlastnícke právo ani stratiť a z tohto dôvodu nemohlo týmto rozsudkom dôjsť ani k porušeniu jej práva na majetok tak, ako je toto právo garantované v čl. 1 dodatkového protokolu (a rovnako aj v čl. 20 ústavy).

Ústavný súd preto odmietol sťažnosť sťažovateľky aj v tejto jej časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti rozhodol ústavný súd tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2014